

А. Я. Сташевський, ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

**КОВЗНЕ ГЛІССАНДО ЯК ХУДОЖНІЙ ПРИЙОМ
В СУЧАСНІЙ МУЗИЦІ ДЛЯ БАЯНА
(НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ)**

Сташевський А. Я.

Ковзне гліссандо як художній прийом в сучасній музиці для баяна (на прикладі творів українських композиторів)

В статті розглядаються типові приклади втілення ковзного гліссандо як композиційного методу в творчості сучасних українських композиторів для баяна. Простежуються особливості художньо-технологічної реалізації прийому ковзного гліссандо, пропонується систематизація основних його типів і виявів.

Поздовжнє одноголосне гліссандо є найбільш розповсюдженим видом, виконується по одному з рядів: уверх клавіатури – нігтем першого пальця, униз клавіатури – нігтем третього, рідше другого або четвертого пальців. Поздовжнє інтервальне гліссандо по двом рядам. Виконання цього різновиду гліссандо передбачає залучення вже двох пальців. Іноді зустрічається поздовжнє ковзне гліссандо акордами по двох та по трьох рядах, що залежить від самої структури акорду. Коротке форшлагове гліссандо (одноголосне й багатоголосне) становить виконання форшлагів сковзанням пальців з клавіш, розташованих на більш піднятому ряді.

Поперечне гліссандо може виконуватися у двох діагональних напрямках з використанням допоміжних рядів правої клавіатури, але завжди від останнього ряду біля реєстрів до крайнього на початку клавіатури. До змішано-хаотичного виду можемо віднести гліссандові рухи, які не підпорядковуються строгій рядності, а виконуються досить вільно, через різні ряди з великою часткою випадковості звукового результату. Одним з широко розповсюджених видів ковзного гліссандо, що широко використовується композиторами в сучасній баянній творчості, є кластерне гліссандо (поєднання кластеру й ковзного гліссандо).

Ключові слова: ковзне гліссандо, композиційні прийоми, сучасна баянна музика, творчість українських композиторів.

Сташевский А.Я.

Скользящее глиссандо как художественный прием в современной музыке для баяна (на примере произведений украинских композиторов)

В статье рассматриваются типичные примеры воплощения скользящего глиссандо как композиционного метода в творчестве современных украинских композиторов для баяна. Прослеживаются особенности художественно-технологической реализации приема скользящего глиссандо, предлагается систематизация основных его типов и проявлений.

Продольное одноголосное глиссандо является наиболее распространенным видом, исполняется по одному из рядов: вверх клавиатуры – ногтем первого пальца, вниз клавиатуры – ногтем третьего, реже второго или четвертого пальцев. Продольное интервальное глиссандо по двум рядам. Исполнение этой разновидности глиссандо предполагает привлечение уже двух пальцев. Встречается также и продольное скользящее глиссандо аккордами по двум и трем рядам, что зависит от самой структуры аккорда. Короткое форшлаговое глиссандо (одноголосное и многоголосное) представляет исполнение форшлагов соскальзыванием пальцев с клавиш, расположенных на приподнятом ряду.

Поперечное глиссандо может исполняться в двух диагональных направлениях с использованием вспомогательных рядов правой клавиатуры, но всегда от последнего ряда возле регистров до крайнего в начале клавиатуры. К смешанно-хаотичному виду относятся глиссандовые движения, не подчиняющиеся строгой рядности, а исполняющиеся достаточно свободно, через различные ряды с большой долей случайности звукового результата. Одним из широко распространенных видов скользящего глиссандо, широко используемого композиторами в современном баянном творчестве, являются кластерные глиссандо (сочетание кластера и скользящего глиссандо).

Ключевые слова: скользящее глиссандо, композиционные приемы, современная баянная музыка, творчество украинских композиторов.

Сьогодні багатотембровий концертний баян усе частіше обирається сучасними вітчизняними й зарубіжними композиторами для втілення у власній творчості найактуальніших ідей і думок, оригінальних художніх концепцій і рішень. Так, нині в українській музичній культурі вже існує цілий пласт високохудожніх, здійснених на найвищому професійному рівні композицій який зветься „сучасна оригінальна баянна література” та представляє собою передові досягнення як в музично-естетичній царині, так і в сфері технології композиторського процесу.

Окремі питання функціонування сучасних технік і методів композиції в українській баянній музиці останніх десятиліть епізодично розглядалися у роботах А. Гончарова, І. Єргієва, Д. Кужелева, Я. Олексіва, А. Сташевського, А. Черноіваненко й ін. Разом з тим, у сьогоднішньому музикознавстві особливу

актуальність отримує проблема ґрунтового аналізу специфіки реалізації різноманітних сучасних технік, методів і прийомів у сучасній баянній композиції з ціллю всебічного дослідження й усвідомлення її художньо-естетичного потенціалу як складової вітчизняної музичної культури. Ковзне гліссандо сьогодні є одним з найпоширеніших художніх прийомів, що використовуються в сучасному компонуванні в площині баянної творчості. Таким чином, *метою* даної статті є аналіз типових ситуацій втілення ковзного гліссандо як композиційного методу в сучасній музиці для баяна (на прикладі творів українських композиторів), а також здійснення систематизації різновидів цього прийому.

Гліссандо – з італійської (*glissando*) – „ковзати”, є прийомом гри, що полягає „...в ковзанні одного або кількох пальців по клавішам” [1, с. 139]. У баянній музиці цей прийом набув широкого застосування і в естрадно-джазовій, і в академічній сферах. Можемо виділити кілька різновидів ковзного гліссандо в баянній практиці: поздовжнє, поперечне, змішано-хаотичне, а також коротке форшлагове та кластерне. В художній практиці баяністів ковзне гліссандо здебільшого використовується на правій клавіатурі. Ковзне гліссандо на баяні може мати відправний звук (співзвуччя) і кінцевий, а також тільки відправний, або тільки кінцевий (так зване в’їзне гліссандо).

Поздовжнє гліссандо виконується вздовж клавіатури, як знизу ввєрх, так і зверху вниз. Поздовжнє одноголосне гліссандо є найбільш розповсюдженим видом, виконується по одному з рядів: уверх клавіатури – нігтем першого пальця, униз клавіатури – нігтем третього, рідше другого або четвертого пальців. У фіналі „Карпатської сюїти” В. Зубицького знаходимо часте залучення ковзного гліссандо по одному з рядів, причому автор подає його в різних варіантах запису: повністю виписує всі ноти (66-73 т.); фіксує лише відправну ноту, від якої відходить стрілка з напрямом руху (81 т.); виписує лише перші ноти гліссандового пасажу й кінцеву точку (останній такт).

Майже всі динамічні частини Концертної партити №1 В. Зубицького бувають короткими й швидкоплинними гліссандо по одному ряду з

прискоренням (*glissando rapido*). Іноді автор цілеспрямовано вказує нумерацію ряду для виконання прийому. Гліссандо по одному ряду може бути як одноголосне, так і інтервальне та акордове. У цьому випадку відбувається гліссандовий рух по зменшеному септакорду. П'єса „Пахан і шістка” з циклу „П'ять поглядів на країну ГУЛАГ” В. Власова демонструє використання такого гліссандо у двох різновидах: односпрямовані гліссандово-акордові пасажі (9, 14 тт.); короткі періодичні ковзання (вниз-вгору) у межах двох октав восьмими тривалостями (45-46; 49-50 тт.), а згодом і шістнадцятими (93-99 т.). У цій частині також спостерігаємо й ще один різновид гліссандо – інтервальне по одному з рядів, у цьому випадку гліссандо терціями (40-41 тт.).

Поздовжнє *інтервальне* гліссандо по двом рядам В. Власов відтворює в п'єсі Парафраз на народну тему (гліссандо квартами й великими секундами). Виконання цього різновиду гліссандо передбачає залучення вже двох пальців. Іноді зустрічається поздовжнє ковзне гліссандо акордами по двох та по трьох рядах, що залежить від самої структури акорду (В. Зубицький „Слов'янська соната”, VI ч. 47-48 тт.). Техніка гліссандо акордами передбачає ковзне пересування акорду в повній своїй структурі (А. Сташевський „Звони Святої Софії”). Гліссандо секундами по двох рядах зустрічається в серединному епізоді I частини Сюїти В. Власова. Хроматизоване гліссандо двома малими секундами по трьох рядах використано в III частині Концертної партити №2 В. Зубицького.

Поперечне гліссандо може виконуватися у двох діагональних напрямках з використанням допоміжних рядів правої клавіатури, але завжди від останнього ряду біля реєстрів до крайнього на початку клавіатури. Тобто, по діагоналі вниз та по діагоналі вгору. В одноголосному вияві такий вид ковзного гліссандо зустрічається в п'єсі „Розваги скоморохів” з сюїти „Давньокиївські фрески” А. Сташевського (32-33 тт.). Акордові поперечні ковзання демонструє II частина Концертної партити №2 В. Зубицького (32-36 тт.). Широке розмаїття „гліссандової гри” ілюструє твір В. Рунчака „Акорд и он – Accordion”. У ньому знаходимо всілякі інтервальні й акордові (три-, чотири- та п'ятизвучні)

гліссандові ковзання поперечного й поздовжнього зразків, а також рідкісний для баяністів вид – поперечне й поздовжнє гліссадування акордів на виборному мануалі лівої клавіатури.

До *змішано-хаотичного* виду можемо віднести гліссандові рухи, які не підпорядковуються строгій рядності, а виконуються досить вільно, через різні ряди з великою часткою випадковості звукового результату. Також долучимо сюди й такі форми гліссандо, які починаються, наприклад, з одного звуку, а закінчуються кластером (В. Зубицький „Карпатська сюїта”, кінець).

Коротке форшлагове гліссандо (одноголосне й багатоголосне) становить виконання форшлагів сковзанням пальців з клавіш, розташованих на більш піднятому ряді. В. Власов у II частині Сюїти для баяна використовує тривалу лінію частих і швидких форшлагових сковзань зменшених септакордів, що нагадує ефект звукової реверберації.

Одним з широко розповсюджених видів ковзного гліссандо, що широко використовується композиторами в сучасній баянній творчості, є *кластерне гліссандо* (поєднання кластеру й ковзного гліссандо). У синтезі цих двох, різних за принципами організації прийомів гри утворюється особливо яскравий і характерний баянний сонор, у якому обидва складника рівнозначно важливі. Найчастіше цей прийом зустрічаємо в кульмінаційних епізодах творів як граничну точку емоційного накалювання та її подальшої розрядки. Кластерні гліссандо також зустрічаються в найрізноманітніших звукових виявах: з різною швидкістю й напрямом руху, з використанням різних тембро-регістрів і динаміки, різних за діапазоном і структурою кластерних блоків, із залученням вібраційних і міхових прийомів, у різних клавіатурах і мануалах тощо.

Перехресний рух двох кластерних смуг, тобто в правій клавіатурі – з верхньої теситури униз, а в лівій – навпаки, знаходимо в головній кульмінації композиції В. Власова „В сузір'ї Центавру”, де цей рух виконує роль спаду драматургічної напруги. У розробці ж I частини Квазі-сонати Л. Самодаєвої подібні рухи використані вже як конструктивні елементи музичної тканини, що розвивається. У зворотному напрямі, тобто з низької теситури в правій та з

високої в лівій, розпочинається перехресний кластерний рух у передрепризовому епізоді п'єси І. Тараненка „Причинна”. Автор долучає до нього й вільноритмізоване прискорене тремоло міхом, спрямоване на імітування розгону-бігу головного героя (за сюжетною лінією твору).

Різнотемповий трифазний рух кластерного гліссандо (*rapido – lento – stringento*) із залученням хвильової експресивної динаміки (*cresc. – sf – poco dim. – p – cresc. f dim.*) спостерігаємо в І частині („Речитативи”) „Української сюїти” В. Рунчака. Швидкісне й стрімке (у часових межах однієї чверті) гліссандо кластером через усю клавіатуру двічі використовує В. Зубицький у *Perpetuum Mobile* з Концертної партити №1. Довготривалий кластерно-гліссандовий східчастий рух маленькими хвилями з поступовим спусканням униз на фоні активного мелодичного басу знаходимо у фінальній частині Сонати В. Балака. У передкульмінаційній частині п'єси „Монолог-хід” А. Сташевського (83-85 тт.) інтенсивно-наскрізний шлейф гамоподібних пасажів у правій клавіатурі супроводжується повільним, але напруженим кластерним гліссандо, яке простягається від кластеру з басового мануалу, через виборний і вливається в акордову звучність.

Таким чином, проведений вище огляд дає можливість констатувати, що залучення і використання прийому ковзного гліссандо в баянній музиці сучасних українських композиторів демонструє наявність широкого діапазону його різновидів і зразків, які переконливо реалізуються як складники систем виражальних засобів тих чи інших композицій. Активне впровадження цього прийому сприяє подальшому збагаченню мовностильових обріїв сучасної баянної творчості як складової камерно-інструментальної галузі вітчизняної академічної музичної культури.

Література

1. **Музыкальный** энциклопедический словарь / [Под редакцией Г. В. Келдыш]. – М. : Сов. энциклопедия, 1991. – 672 с.

2. **Сташевський А. Я.** Сучасна українська музика для баяна: виражальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль : монографія / А. Я. Сташевський. – Луганськ : Янтар, 2013. – 328 с.

Stashevskiy A. Ya.

Sliding glissando as an art reception in contemporary music for button accordion (on the example of works of Ukrainian composers)

The article discusses typical examples of embodiment of a sliding glissando as a compositional method in the works of contemporary Ukrainian composers for the button accordion. Can be traced especially artistic and technological implementation of the moving receiving sliding glissando, offers a systematization of the main types and manifestations.

Longitudinal glissando runs along the keyboard, both bottom up and top down. Longitudinal unanimous glissando is the most common form, is one of the series: up keyboard – nail of the first finger down the keyboard – the third nail, less the second or fourth fingers. Cross glissando can be run in two diagonal directions using assistive ranks right of the keyboard, but always from the last number of the registers to the extreme at the beginning of the keyboard. That is, diagonally down and diagonally upward.

To mixed-chaotic species can be attributed glissando movements that are not subject to strict row, and are quite freely through different rows with a high degree of randomness of the sound result. Will also add here and such forms glissando that begin, for example, with one sound and end with the cluster.

Short horsepowe glissando (unanimous and polyphonic) is running forshlag sousanna fingers with the keys on the more elevated range. V. Vlasov in part II Suite for accordion uses a long line of frequent and fast parsegova skousen diminished seventh, which resembles the effect of the reverb sound.

Cluster glissando also found in a wide variety of sound forms, with different speed and direction of movement using different timbre-registers and dynamics of various range and structure of cluster units, involving vibration and bellows techniques, various keyboards and manuals, etc.

Key words: sliding glissando, compositional techniques, modern button accordion music, works by Ukrainian composers.

Відомості про автора

Сташевський Андрій Якович – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Інституту культури і мистецтв ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. Коло наукових інтересів – специфіка виражальних засобів в сучасній музиці для баяна; жанрово-стильова трансформація сучасної баянної музики.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2015 р.
Прийнято до друку 27.11.2015 р.
Рецензент – д.п.н., проф. Сташевська І. О.

A. Ya. Stashevskiy, SE "Luhansk Taras Shevchenko National University"

**SLIDING GLISSANDO AS AN ART RECEPTION
IN CONTEMPORARY MUSIC FOR BUTTON ACCORDION
(ON THE EXAMPLE OF WORKS OF UKRAINIAN COMPOSERS)**

Stashevskiy A. Ya.

Sliding Glissando as an Art Reception in Contemporary Music for Button Accordion (on the Example of Works of Ukrainian Composers)

The article discusses typical examples of embodiment of a sliding glissando as a compositional method in the works of contemporary Ukrainian composers for the button accordion. Can be traced especially artistic and technological implementation of the moving receiving sliding glissando, offers a systematization of the main types and manifestations.

Longitudinal glissando runs along the keyboard, both bottom up and top down. Longitudinal unanimous glissando is the most common form, is one of the series: up keyboard – nail of the first finger down the keyboard – the third nail, less the second or fourth fingers. Cross glissando can be run in two diagonal directions using assistive ranks right of the keyboard, but always from the last number of the registers to the extreme at the beginning of the keyboard. That is, diagonally down and diagonally upward.

To mixed-chaotic species can be attributed glissando movements that are not subject to strict row, and are quite freely through different rows with a high degree of randomness of the sound result. Will also add here and such forms glissando that begin, for example, with one sound and end with the cluster.

Short horsepowe glissando (unanimous and polyphonic) is running forshlag sousanna fingers with the keys on the more elevated range. V. Vlasov in part II Suite for accordion uses a long line of frequent and fast parsegova skousen diminished seventh, which resembles the effect of the reverb sound.

Cluster glissando also found in a wide variety of sound forms, with different speed and direction of movement using different timbre-registers and dynamics of various range and structure of cluster units, involving vibration and bellows techniques, various keyboards and manuals, etc.

Key words: sliding glissando, compositional techniques, modern button accordion music, works by Ukrainian composers.

Today many-timbre concert button accordion shall be elected by increasingly modern Ukrainian and foreign composers for the realization in his own work the most relevant ideas and thoughts, original artistic concepts and solutions. So, now in the Ukrainian musical culture already exists a whole layer of highly artistic, made at the highest professional level of compositions called "modern original button accordion literature" and represents the latest achievements in musical-aesthetic sphere and in the sphere of technologies of composition process.

Some issues of the modern techniques and methods of composition in Ukrainian button accordion music of the last decades occasionally seen in the works A. Goncharov, I. Ergiev, D. Kuzhelev, J. Oleksiv, A. Stashevsky, A. Chernoiivanenko, etc. However, in modern musicology special relevance is given to the problem a thorough analysis of the specifics of the implementation of various modern techniques, methods and techniques in modern button accordion composition for the purpose of a comprehensive study and appreciation of its artistic and aesthetic potential as a component of the national musical culture. Sliding glissando is today one of the most common artistic techniques used in modern layout in the plane of button accordion creativity. Thus, the purpose of this article is to analyze typical situations the embodiment of the sliding glissando as a compositional method in contemporary music for accordion (on the example of works of Ukrainian composers), as well as the implementation of the systematization of varieties of this technique.

Glissando – with Italian (glissando) – „slide” is a technique game that is „... sliding one or more fingers on the keys” [1, p. 139]. button accordion in music this has been widely used in pop and jazz, and academic spheres. Can distinguish several varieties of sliding glissandos in button accordion practice: longitudinal, transverse, mixed-chaotic and short grace-note and cluster. In artistic practice, button accordion sliding glissandos mainly used on the right keyboard. Glissando sliding the accordion can have a starting sound (consonance) and the ultimate and only choice, or only the final (so-called inbound glissando).

Glissando runs lengthwise along the keyboard, both bottom-up and top-down. Longitudinal unanimous glissando is the most common type, is one of the series: up keyboard – nail of the first finger, down the keyboard – nail of the third, rarely the second or fourth finger. At the end of „Carpathian Suite” V. Zubitsky find frequent involvement of sliding glissandos on one of the series, and the author supplies it in different ways write: writes out fully all of the notes (66-73 s.); only captures the starting note, which extends from the arrow with the direction of movement (81 s.), and writes out only the first notes glissando passage and the end point (the last tick).

Almost all dynamic parts of the Concert Partita No. 1 V. Zubitsky abound short and fleeting glissando one row with acceleration (glissando rapido). Sometimes the author specifically indicates the numbering of the series to perform reception. Glissando one row can be both unanimous and interval and accord. In this case, glissandi movement at a reduced seventh chord. Play „The Senior prisoner and Six” from the cycle „Five views on country GULAG”. Vlasov demonstrates the use of such glissando in two varieties: unidirectional glissando-chord passages (9, 14 s.); short periodic slide (up and down) within two octaves eighth durations (45-46; 49-50 s.), and then sixteenth (93-99 s.). In this part, and also observed yet another variety of glissando – interval on one of the rows, in this case, the glissandos in thirds (40-41 s.).

Longitudinal interval glissando on two rows V. Vlasov plays in the play „Paraphrase on a folk theme” (glissando quarts and large seconds). The implementation of this type of glissando involves raising two fingers. Sometimes there is a longitudinal sliding glissando chords on two or three rows, depending on the structure of a chord (V. Zubitsky „Slavic Sonata”, VI p. 47 – 48 s.). Chords glissando technique involves a sliding movement of the chord in its complete structure (A. Stashevsky „The Bells of St. Sophia”). Glissando seconds on two rows occurs in the middle episode and parts of the Suite V. Vlasov. Chromatics glissando two small seconds at the three ranks used in the third part of the Concert Partita No. 2 V. Zubitsky.

Cross glissandos can be performed in two diagonal directions using the additional series the right of the keyboard, but always from the last row near the registers to an extreme at the beginning of the keyboard. That is, diagonally down and diagonally up. In a unanimous manifestation of this type of moving glissando occurs in the play „Entertainment clowns” from Suite „Ancient Kiev murals” A. Stashevsky (32-33 s.). Chord cross slide demonstrates II part of the Concert Partita No. 2 V. Zubitsky (32-36 s.). A wide variety of „glissando game” illustrates the work of V. Runchak „Accord and He – is the Accordion”. In it we find all sorts of interval and chord (three-, four- and five-tones) glissando slide transverse and longitudinal specimens and rare button accordion view – transverse and longitudinal glissando chords on the electoral left of the manual keyboard.

To mixed-chaotic types can be attributed glissando movements that do not obey strict line, and are performed quite easily, through different series with a high degree of randomness of the sound result. Also attach here and such forms glissandos that begin, for example, of a single sound and end in a cluster (V. Zubitsky „Carpathian Suite”, end).

Short grace-note glissando (monophonic, polyphonic) is performing grace-note sliding fingers with the keys on a more elevated number. V. Vlasov in the second part of the Suite for accordion uses a long line with frequent and fast grace-note slides of the diminished seventh chords that recalls the sound of the reverb effect.

One of the most common types of sliding glissando, is widely used by composers in the modern button accordion creativity, are cluster glissando (a combination of cluster and glissando sliding). In the synthesis of these two, different principles of organization of forms a particularly bright and characteristic button accordion left, in which both components are equally important. Often this technique we meet the culmination episodes works as a limit point of emotional intensity and its subsequent discharge. Cluster glissandos also occur in a wide variety of sound forms: with different speed and direction of movement using different tempo registers and dynamics, different in range and structure of the cluster blocks using vibration and bellows shake techniques, various keyboards and manuals.

Cross the two strips of the cluster, i.e. on the right keyboard – tessitura with the top down, and the left – on the contrary, we find in the main culmination of the composition V. Vlasov „In the constellation Centauri”, where this movement plays a role dramatic voltage drop. In the development I part Quasi-Sonata L. Samodaeva such movements are used as constructive elements of a musical tissue, develops. In the reverse direction, that is, low tessiture in the right and high left, begins cross-cluster movement in before the Reprise the episode of „Prychynna” I. Taranenko. The author attaches to him and freely rhythmically accelerated tremolo furs, aimed at the simulation of acceleration-race main character (the story line works).

Different tempo three-phase movement of cluster glissandos (rapido – lento – stringento) involving expressive wave dynamics (shes. – *sf* poco dim. – *p* – cresc. *f* dim.) observed in I part („Recitatives”) „Ukrainian Suite” V. Runchak. Speed and rapid (in the time frame of one quarter) cluster-glissando across the keyboard uses a double-use V. Zubitzky in the „Perpetuum Mobile” from the Concert Partita No. 1. Long-term cluster-glissandi stepwise movement of the small waves, with a gradual descent down the heavy melodic bass found in the final part of a Sonata by V. Balyk. In before the culmination part of the play „Monologue-stroke” A. Stashevsky (83 – 85 s.) intensively-through the loop such scale passages in the right of the keyboard is accompanied by a slow but tense glissando cluster, which stretches from the cluster with the bass manual, through an elected and joins in chordal sonority.

Thus, the above review gives the opportunity to state that the recruitment and use of sliding glissandos in button accordion the music of contemporary Ukrainian composers demonstrates a wide range of varieties and patterns that are convincingly implemented as components of the system of expressive means of those or other compositions. Active implementation of this method contributes to the further enrichment of stylistic horizons of the modern button accordion of creativity as a component of the chamber-instrumental branch of Ukrainian academic music culture.

References

1. **Muzykalnyj** enciklopedicheskiy slovar / Pod red. G. V. Kedysh [Music encyclopedia dictionary / edited by G. V. Kedysh]. – Moscow, 1991. – 672 c. (rus)
2. **Stashevskiy A.** Suchasna ukrajinska muzyka dlja bajana: vyrazhalni zasoby, kompozycijni tehnologiji, instrumentalnyi styl [Modern Ukrainian music for accordion: means of expression, compositional techniques, instrumental style]. – Lugansk : *Yantar*, 2013. – 328 c. (ukr)

Сташевський А. Я.

Ковзне гліссандо як художній прийом в сучасній музиці для баяна (на прикладі творів українських композиторів)

В статті розглядаються типові приклади втілення ковзного гліссандо як композиційного методу в творчості сучасних українських композиторів для баяна. Простежуються особливості художньо-технологічної реалізації прийому ковзного гліссандо, пропонується систематизація основних його типів і виявів.

Поздовжнє одноголосне гліссандо є найбільш розповсюдженим видом, виконується по одному з рядів: вверх клавiатури – нігтем першого пальця, униз клавiатури – нігтем третього, рідше другого або четвертого пальців. Поздовжнє інтервальне гліссандо по двом рядам. Виконання цього різновиду гліссандо передбачає залучення вже двох пальців. Іноді зустрічається поздовжнє ковзне гліссандо акордами по двох та по трьох рядах, що залежить від самої структури акорду. Коротке форшлагове гліссандо (одноголосне й багатоголосне) становить виконання форшлагів сковзанням пальців з клавiш, розташованих на більш піднятому ряді.

Поперечне гліссандо може виконуватися у двох діагональних напрямках з використанням допоміжних рядів правої клавiатури, але завжди від останнього ряду біля регістрів до крайнього на початку клавiатури. До змішано-хаотичного виду можемо віднести гліссандові рухи, які не підпорядковуються строгій рядності, а виконуються досить вільно, через різні ряди з великою часткою випадковості звукового результату. Одним з широко розповсюджених видів ковзного гліссандо, що широко використовується композиторами в сучасній баянній творчості, є кластерне гліссандо (поєднання кластеру й ковзного гліссандо).

Ключові слова: ковзне гліссандо, композиційні прийоми, сучасна баянна музика, творчість українських композиторів.

Сташевский А. Я.

Скользящее глиссандо как художественный прием в современной музыке для баяна (на примере произведений украинских композиторов)

В статье рассматриваются типичные примеры воплощения скользящего глиссандо как композиционного метода в творчестве современных украинских

композиторов для баяна. Прослеживаются особенности художественно-технологической реализации приема скользящего глissандо, предлагается систематизация основных его типов и проявлений.

Продольное одноголосное глissандо является наиболее распространенным видом, исполняется по одному из рядов: вверх клавиатуры – ногтем первого пальца, вниз клавиатуры – ногтем третьего, реже второго или четвертого пальцев. Продольное интервальное глissандо по двум рядам. Исполнение этой разновидности глissандо предполагает привлечение уже двух пальцев. Встречается также и продольное скользящее глissандо аккордами по двум и трем рядам, что зависит от самой структуры аккорда. Короткое форшлаговое глissандо (одноголосное и многоголосное) представляет исполнение форшлагов соскальзыванием пальцев с клавиш, расположенных на приподнятом ряду.

Поперечное глissандо может исполняться в двух диагональных направлениях с использованием вспомогательных рядов правой клавиатуры, но всегда от последнего ряда возле регистров до крайнего в начале клавиатуры. К смешанно-хаотичному виду относятся глissандовые движения, не подчиняющиеся строгой рядности, а исполняющиеся достаточно свободно, через различные ряды с большой долей случайности звукового результата. Одним из широко распространенных видов скользящего глissандо, широко используемого композиторами в современном баянном творчестве, являются кластерные глissандо (сочетание кластера и скользящего глissандо).

Ключевые слова: скользящее глissандо, композиционные приемы, современная баянная музыка, творчество украинских композиторов.

Information about the author:

Stashevskiy Andrii Ya. – SE “Luhansk Taras Shevchenko National University”, Institute of culture and arts, Professor, head of the chair of musical arts, doctor of arts. Research interests – specificity of expressive means in contemporary music for accordion; genre and stylistic transformation of the modern accordion music.

The article was received by the Editorial Office on 15.10.2015

The article was put into print on 27.11.2015

Peer review: I. O. Stashevskaya, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor